

קוֹנְטֵרַס

הַשְּׂמִיחָה הִיא הַגְּאֻלָּה

יְגֻלָּה וַיִּפְרָסֶם אֶת מַעֲלַת הַשְּׂמִיחָה, שְׂאָדָם
תָּמִיד שְׂמִיחַ בַּנִּקְדֻת יְהוּדוּתוֹ, שְׂבֻזָּה תְלוּיָה
כָּל הַגְּאֻלָּה בְּכִלְיוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת.

בְּנוֹי וּמַיִסָּד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָא, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוֹן

הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִיס לִיה

רַבִּי נִתָּן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאמְרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֹהַר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר : אִם בְּנֵי-אָדָם הָיוּ
יודעים מה זה שְׂמֻחָה, אֲשֶׁר גּוֹרְמֶת קְרוֹב
הַגְּאֻלָּה, הָיוּ תָּמִיד שְׂמֻחִים וְעֲלִיזִים, כִּי
דִּיקָא עַל-יְדֵי שְׂמֻחָה יוֹצְאִים מְכַל הַצָּרוֹת
וּמְכַל הַבְּלִבּוּלִים. וְכֵמוֹ שְׂפָתוֹב (יִשְׁעִיה
נָה) : "כִּי בְּשֻׂמְחָה תֵּצֵאוּ" ; כִּי עַל-יְדֵי
שְׂמֻחָה יוֹצְאִים מֵהַכֹּל. וְלָכֵן אֲשֶׁרִי מִי
שְׂאִינוֹ מַטְעָה אֶת עֲצָמוֹ, וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ עַל
מַצּוֹת הַשְּׂמֻחָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְשֻׂמַּח, אֲלֵא
עַל-יְדֵי מְסִירוֹת נַפֶּשׁ מִמֶּשׁ, כִּי מֵרַב פְּגִיעֵי
וּמְקַרֵי הַזְּמַן זֶה בָּא לְאָדָם מְאֹד קָשָׁה
לְשֻׂמַּח.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתקלד)

קוֹנְטְרָס

הַשְּׂמִיחָה הִיא הַגְּאֻלָּה

א.

הַנְּבִיא אוֹמֵר (יִשְׁעְיָה נה): "כִּי בַשְּׂמִיחָה תֵצְאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבְלוּן, הֶהָרִים וְהַגְּבְעוֹת יִפְצְחוּ לְפָנֶיכֶם רְנָה, וְכָל עֵצִי הַשָּׁדָה יִמְחֵאוּ כִּף"; דִּיקָא עַל-יְדֵי שְׂמִיחָה יֵצְאוּ מִהַגְּלוּת, כִּי הַשְּׂמִיחָה מְרַחֶבֶת אֶת הַדַּעַת, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן י'): מַה שְּׂבִי-אָדָם רְחוּקִים מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵינָם מִתְקַרְבִּים אֵלָיו, מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם יֵשׁוּב הַדַּעַת, וְלָמָּה אֵין לָהֶם יֵשׁוּב הַדַּעַת? כִּי אֵינָם שְׂמִיחִים, כִּי אִם הָיוּ תָמִיד שְׂמִיחִים וְעֲלִיזִים, הָיוּ מֵיִשְׁבִּים אֶת עַצְמָם מִהַתְּכַלִּית בְּזֶה הָעוֹלָם וְלָמָּה

נבראנו?! וברגע שאדם בשמחה, יש לו ישוב
הדעת, ויודע שתכלית הבריאה הייתה להפירו
יתברך, לידע ולהודיע ולהודע, אשר אין בלעדיו
יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, ודבר
גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו, אלא בהשגחת
המאציל העליון, וכפי שאדם מחדיר בעצמו ידיעות
אלו, כן יתרחב דעתו, וזה שכתוב (ישעיה יא):
"ומלאה הארץ דעה את הוי"ה כמים לים מכסים",
שיהיה גלוי דעת כזה, עד שכלם ידעו את הקדוש-
ברוך-הוא, כמו שכתוב (יואל ג'): "והיה אחרי-כן
אשפף את רוחי על כל בשר, ונבאו בניכם ובנותיכם,
זקניכם חלומות יחלמון, בחוריכם חזיונות יראו";
כי יהיה גלוי אלקות כזה, עד שכלם ירגישו את
אמתת מציאותו יתברך, שזה סוד הנבואה, שאי
אפשר להגיע לזה, אלא על-ידי תקוף השמחה,
שאדם צריך להיות כל-כף שמח, עד שידבק את
מח-מחשבתו באין סוף ברוך הוא. וברודאי גם בזה
יש מדרגות לאין שעור, כמו הים, שמלמעלה הכל
ישר, אבל העמק אינו דומה בשפת הים ואינו דומה
פסיעה אחת יותר, כי בכל פסיעה ופסיעה המים
יותר עמקים, כמו-כן על-ידי תקוף השמחה, כלם
ישיגו אלקותו יתברך, עד שכלם ירגישו, אשר אין

השמחה היא הגאלה

ט

בְּלַעְדָּיו יִתְבַּרַךְ כָּל־ל, אֲבָל כָּל אֶחָד כִּפִּי יִגִּיעַתוֹ
וְטָרַחְתּוֹ וּמְסִירוֹת נַפְשׁוֹ בְּעִבּוּרוֹ יִתְבַּרַךְ, כֵּן יִזְכֶּה
לְהַפְגִּים יוֹתֵר בְּעֵמֶק הַשְּׂגַת אֱלֻקוֹת. וְהַכָּל־ל, שֶׁהַכָּל
תְּלוּי כִּפִּי מִדַּת הַשְּׂמֵחָה, כִּי הַשְּׂמֵחָה מִמְּשַׁכֶּת נְבוּאָה
לְאָדָם, שֶׁהוּא בְּטוֹל גָּמוּר אֶל עֵצִים עֲצָמִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ
יִתְבַּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹאל-א' י'): "וּפְגַעַתָּ חֻבֵּל
נְבָאִים יְרֵדִים מִהַבְּמָה וְלִפְנֵיהֶם נִבֵּל וְתַף וְחָלִיל
וְכִנּוּר וְהִמָּה מִתְנַבְּאִים, וְצִלְחָה עָלֶיךָ רוּחַ הַיְיָ"ה,
וְהַתְנַבִּיתָ עִמָּם וְנִהַפְכָתָ לְאִישׁ אַחֵר"; כִּי אִי אֶפְשָׁר
לְהִגִּיעַ אֶל סוּד הַנְּבוּאָה, אֲלָא עַל-יְדֵי תַקְוָה הַשְּׂמֵחָה,
וְכָל שְׂאָדָם יוֹתֵר שְׂמֵחַ, נִמְשָׁף עָלָיו רוּחַ אֱלֻקֵּי,
שֶׁמֶרְגִּישׁ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִצְלָה
מִכָּל הַעֲוֹנוֹת, כִּי כָּל הַעֲוֹנוֹת, וּבְפָרֵט פְּגָם הַבְּרִית,
בָּאִים לְאָדָם עַל-יְדֵי מָרָה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוּת, כְּמוֹבֵא
בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קס"ט),
שֶׁהַקְּלָפָה הַמַּחֲטָאֵת אֶת הָאָדָם בְּפָגָם הַבְּרִית, נִקְרָאת
עַל שֵׁם יִלְלָה — לִילִי"ת, וְכִשְׂאָדָם שְׂמֵחַ, הַקְּדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵצְמוֹ יִשְׁמַר אוֹתוֹ מִפְּגָם הַבְּרִית. וְלִכֵּן
לֹא תִמָּצָא אָדָם שְׁחוּטָא, בַּר מִיָּנֵן, אֲלָא כִּשְׁהוּא מְלֵא
מְרִירוֹת וְדַכְּאוֹן פְּנִימִי. וְזֶה עֵקֶר הַגְּלוּת שְׁלוֹ, כִּי אֵלּוּ
הָיָה תָּמִיד שְׂמֵחַ, הָיָה כָּל-כֶּף דְּבוּק בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, עַד שֶׁלֹּא הָיָה רוּצָה אֲפִלוּ לְחַטָּא, כִּי אֲצִלוּ

השמחה היא הגאולה

י

יתברך שרוייה רק השמחה, כמו שכתוב (דברי-הימים-
א' טז): "עז וחדוה במקומו", ואמרו חכמינו
הקדושים (שבת ל:): אין שכנה שורה לא מתוך
עצבות, אלא מתוך דבר שמחה של מצוה; וכן
אמרו (ירושלמי ספח, פרק ה', הלכה א'): אין רוח-הקדוש
שורה אלא על לב שמח.

ולכן ראה, אהובי, בני! מה לפניה עד עכשו
היית בחשך ואפלה, במרירות ובדכאון, בעצבות
ובמרה שחורה, עד שהתיאשפת לגמרי מחייה, שזה
הביא אותך לכל העברות שבעולם ובפרט פגם
הברית, ולכן אם אתה רוצה לתקן את כל מה
שקלקלת, תחזור בתשובה שלמה על-ידי שמחה
דיקא, כי השמחה היא הגאולה, ואף שאני יודע
שיצרך ישבר אותך עכשו, ויאמר לך — איך אתה
יכול לשמח, מאחר שפבר עברת על רצונו יתברך? !
ואיך אתה יכול לשמח כשאתה מלא חטאים
ועוונות? ! תדע לך, שזה בעצמו הסמ"ך-מ"ם
ששונא אותך, ורוצה לראות איך אתה נכשל בחייה,
ולכן אם אתה רוצה להתגבר על הקלפות והסטרוא
אחרא, ולהדביק את עצמך באין סוף ברוך הוא,
תעשה ברגע זה התחלה חדשה, ותתחיל לשמח, כי

בִּיקָא עַל-יְדֵי שְׂמֵחָה תִּזְכָּה לְצֵאת מִכָּל צָרוֹתֶיךָ. וְאַל
 תִּחְשַׁב לָרַגַע אַחֲרָנִית, אֲלֵא רָאָה מָה לְפָנֶיךָ,
 הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִחֲכָה וּמְצַפֶּה שֶׁתָּשׁוּב אֵלָיו
 בְּתִשׁוּבָה מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה, וְזֶה נִקְרָא תִּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה,
 כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקָּדוֹשִׁים (יומא פו:): גְּדוּלָה
 תִּשׁוּבָה, שְׂדוּנוֹת נַעֲשׂוֹת לוֹ כְּזִכִּיּוֹת וְכוּ';
 כְּשֶׁהִתְשׁוּבָה הִיא מֵאַהֲבָה, שָׂאז הַכֹּל נִתְּהַפֵּךְ לְזִכִּיּוֹת,
 וְכִמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן כב)
 אֶת הַפָּסוּק (יִרְמְיָה ג'): "בֵּיּוֹם הַהוּא יִבְקֹשׁ עוֹן יִשְׂרָאֵל
 וְאֵינָנו", כִּי לְעֵתִיד יִהְיֶה כָּלוֹ תִּשׁוּבָה, וְעַל-יְדֵי
 הַתִּשׁוּבָה זְדוּנוֹת נַעֲשִׂין זִכִּיּוֹת, וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מַעֲבְרוֹת
 יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, וְעַל כֵּן יִבְקֹשׁוּ אֹז הָעוֹנוֹת, כִּי יִבְקֹשׁוּ
 וַיִּחַפְּשׁוּ אֹז אַחַר עוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, אֵיךְ לֹקְחִין עוֹד
 אֵיזָה עוֹן, כִּדֵּי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ תּוֹרָה. וְזֶהוּ: "וְאֵינָנו",
 כִּי יִהְיֶה כָּל הָעוֹנוֹת נִכְלָלִין בְּאֵין, הֵינּוּ בְּאֵין סוּף,
 שְׁשֵׁם הָעוֹנוֹת נִתְּהַפְּכִין לְזִכִּיּוֹת עַל-יְדֵי הַתִּשׁוּבָה, כִּי
 יִהְיֶה גְלוּי אֱלֻקוֹת כְּזֶה, עַד שֶׁכָּלֵם יִהְיֶה בְּטָלִים
 וּמְבֻטָּלִים אֶל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, שְׁשֵׁם שׁוֹרָה רַק
 הַשְּׂמֵחָה.

וְלָכֵן גַּם עֲכָשׁוּ, אַהוּבֵי, בְּנֵי! אִם אַתָּה רוֹצֶה
 לְצֵאת מִהַצָּרוֹת שְׁלֶךְ, מִהָעוֹנוֹת הַמְּגַנְיִים שְׁלֶךְ, רָאָה

השמחה היא הגאולה

לברוך רק אל השמחה, ותעשה התחלה חדשה, ועל-ידי תקוף השמחה שפתחיר בעצמך, על-ידי-זה תמחק ותבטל את הסמ"ך-מ"ם ונקבא דליה שהיא לילי"ת. ואם בני-אדם היו יודעים אל מה שמחה מביאה, היו תמיד שמחים ועליונים, וכמו שכתוב (תהלים קד): "אנכי אשמח בהוי"ה, יתמו חטאים מן הארץ, ורשעים עוד אינם"; כי על-ידי תקוף השמחה שאדם שמח באין סוף ברוך הוא, על-ידי-זה יתמו כל החטאים מן הארץ, וכבר לא יהיו רשעים. ולכן צריכים להחזיר בעצמו את מדת השמחה, וכן להחזיר באחרים את מדת השמחה, ועל-ידי-זה הכל יתהפך לטובה, כי אין עוד דבר שהורג את היצר הרע כמו השמחה, ולהפך אין עוד דבר שמגביר את היצר הרע והקלפות והמשחיתים כמו העצבות והמרירות והדכאון. ולכן ראה, אהובי, בני, מה לפניה! ותכריח את עצמך בכל הכחות להיות בשמחה, כי דבר זה בא מאד מאד קשה לאדם, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן כד), שצריכים להכריח את עצמו להגיע לשמחה, כי טבע האדם שמושך את עצמו למרה שחורה ועצבות, מחמת פגעי ומקרי הזמן, וכל אדם מלא יסורים, ולכן צריך להכריח את עצמו בכח גדול

לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְלִשְׂמַח אֶת עֲצֻמוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יוּכַל, וְאִז אִם תִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, תֵּצֵא לְגַמְרֵי מַתְאוּתֶיךָ וּמְדוּתֶיךָ הַרְעוֹת, כִּי הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא שׁוֹרִים רַק בְּבֶן אָדָם שֶׁהוּא תָּמִיד בְּעֲצָבוֹת, וְלִכֵּן תִּכְרִיחַ אֶת עֲצֻמְךָ בְּכָל הַכּוּחוֹת לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, וְאִז יִמְחַל לְךָ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל עֲוֹנוֹתֶיךָ.

ב.

הַנְּבִיא אוֹמֵר (יְרֵמְיָה ל"א): "כִּי כֹה אָמַר ה' הַיְיָ הַרְנוּ לִיעֶקֶב שִׂמְחָה וְצַהֲלוּ בְּרֵאשׁ הַגּוֹיִם הַשְּׂמִיעוּ הַלְלוּ וְאָמְרוּ הוֹשֵׁעַ הַיְיָ הַיְיָ אֶת עַמְּךָ אֶת שְׂאֵרֵי יִשְׂרָאֵל"; וְדַרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ל"ח, סִימָן ד'), שֶׁפָּסוּק זֶה סוּבֵב עַל תְּפִלָּה, כִּי רָנָה הוּא לְשׁוֹן תְּפִלָּה, כִּינּוֹן שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מִיָּד הוּא מוֹחֵל לוֹ. וְזֶה עֵקֶר הַשְּׂמִיחָה לְאָדָם, כְּשֶׁיִּכּוֹל לְהִרְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר אֶל הַבוֹרָא יְתִבְרַךְ שְׁמוֹ, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוֹ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְלָשִׁיחַ וְלִסְפֹּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ אֵלָיו יְתִבְרַךְ, זֶה חֲשׁוֹב יוֹתֵר מִכָּל הַקְּרִבּוּנוֹת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁתְּפִלְתוֹ הִיא בְּרָנָה וּבְשִׂמְחָה, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מְבַטֵּל מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַדִּינִים שֶׁבָּאִים עָלָיו מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם, וְכַמוּבָא בְּדַבְרֵי

השמחה היא הגאולה

רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות תפלה, סימן נז): מי שמתפלל
 בשמחה, הקדוש-ברוך-הוא מכבד אותו ופוקד את
 לוחציו; כי (שם, סימן ע'): על-ידי שמחה תבוא
 תפלתך בהיכל המלך; כי כשאדם מבטל את עצמו
 לגמרי אליו יתברך, והוא שש ושמח, ויודע שאין
 בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא,
 ודבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו אלא
 בהשגחת המאציל העליון, על-ידי-זה כשמתפלל
 בשמחה אליו יתברך, הוא נכלל בעצם עצמיות
 אלקותו יתברך, אשר שם שורה רק השמחה, והוא
 גורם יחוד עליון בכל העולמות, כי (שם, סימן פא):
 תפלה שהיא בשמחה, היא ערבה ומתקה להשם
 יתברך; ואמרו חכמינו הקדושים (מדרש תהלים ק',
 סימן ב'): בשעה שאמה עומד ומתפלל, יהא לבך
 שמח, כי לאלקים עליון אתה עובד; ואין עוד
 שמחה לאדם כשמחה זו, שהוא יכול להתפלל אל
 הקדוש-ברוך-הוא, ולשיח ולספר את כל אשר עם
 לבבו אליו יתברך, אשר זו המדרגה הכי עליונה,
 שאדם שהוא טפה סרוחה, עפר ואפר, יכול לעמד
 לפני מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא, ולדבר
 ולשיח עמו יתברך, ואין לה עוד שמחה יותר גדולה
 מזו. ולכן ראוי לה, אהובי, בני! לשמח מאד מאד

השמחה היא הגאולה

טו

בשעה שאתה מדבר עמו יתברך, כי אז נשמתיך
נדבקות באין סוף ברוך הוא, ואפלו שבין כך עובר
עליך מה שעובר, ואתה יורד ונופל בירידות
ובנפילות גדולות, ומתלכלך בכל מיני לכולוכים, עם
כל זאת בשום פנים ואפן אל תכנע, אלא תרגיל את
עצמך לעשות בכל פעם התחלה חדשה, ותהיה שש
ושמח על נעם חלקך, שנבראת מזרע ישראל, ולא
עשה אותך גוי כגויי הארצות, אשר השמחה הזו
עולה על כל השמחות, כי על כל דבר יכול לבוא
הסמ"ך-מ"ם ולשבר אותך, אם תאמר לו שאתה
מתפלל, יאמר לך שאינך מתפלל בכונה, וימצא לך
חסרונות בתפלתך, אם תאמר לו שאתה לומד
תורה, יאמר לך שאינך לומד כמו שצריך, ואינך
מבין כלום, וימצא לך חסרונות בתורתך, אם תאמר
לו שאתה מקיים את המצוות, יאמר לך שאינך מקיים
אותן כראוי, וימצא לך חסרונות במצוות שאתה
מקיים, אבל בזה שתהיה שמח, שנבראת מזרע
ישראל, ולא עשה כגויי הארצות, על זה הוא אינו
יכול לשבר אותך, כי זה לא נעשה מעצמך, אלא
כך ברא אותך הקדוש-ברוך-הוא, ועל זה אנו
מברכים בכל יום ברכה: "שלא עשני גוי".

השמחה היא הגאלה

ולכן, אהובי, בני! אם אינך שמח בשמחת
 נקדת יהדותך, אזי בכל יום אמה מברך ברכה
 לבטלה, פדגמת אדם שמברך: "שהכל נהיה
 בדברו", ואין לו מים לשותות, או שמברך: "בורא
 פרי העץ", ואין לו פרי לאכל, הרי זו ברכה לבטלה,
 ועובר על "לא תשא את שם הוי"ה אלקיך לשוא",
 רחמנא לצלן, כמו-כן אם אדם אינו שמח בכל יום
 ובכל שעה ובכל רגע על נקדת יהדותו, ברכתו
 שברך "שלא עשני גוי", היא ברכה לבטלה, ועובר
 על לאו של: "לא תשא את שם הוי"ה אלקיך
 לשוא, כי לא ינקה הוי"ה את אשר ישא את שמו
 לשוא"; ולכן ראה להכריח את עצמך, אהובי, בני!
 להיות בשמחה עצומה, שנבראת מנרע ישראל, וזה
 ירחיב לך את דעתך ומחך, כדי שתוכל לבקש
 ולהתחנן ממנו יתברך על כל מה שאתה צריך, כי
 בשעה שאדם שמח — נתרחבת דעתו, וקל לו מאוד
 לבוא ולהתחנן ולבקש על נפשו; כי אם אדם הוא
 בעצבות ובמרה שחורה, ושורה בדכאון עמו, הוא
 אינו יכול להתפלל אל הקדוש-ברוך-הוא, כי יש לו
 קשיחות וספקות אחריו יתברך, רחמנא לצלן. ואמר
 האריז"ל (פרי עץ חיים, שער עולם העשיה, פרק א'): אסור
 לאדם להתפלל לפני השם יתברך בעצבות, רק

השמחה היא הגאולה

יז

כְּעֶבֶד הַמְשִׁימֵשׁ אֶת קוֹנוֹ בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה, שָׁאֵם לֹא
כֵן אֵין כַּח בְּנִפְשׁ לְקַבֵּל הָאָרֶה עֲלֵיוֹנָה הַנְּמִשְׁכַּת בּוֹ
עַל-יְדֵי תְּפִלָּתוֹ. וְאֵין רְאוּי לְהִיּוֹת עֲצֹב, רַק בְּאוֹמְרוֹ
וְדוּי וּבְהִזְכָּרַת עֲוֹנוֹתָיו, אַף בְּשִׂאָר הַתְּפִלָּה לֹא יִשִּׁים
נֶגֶד עֵינָיו שׁוֹם עֲצֹבוֹת, אֲפֹלוּ דְאֲגוֹת עֲבֵרוֹת שְׁחָטָא
בְּהֵם. אֲמָנָם טוֹב הוּא שְׂיִהְיֶה נִכְנַע בְּאֹמְרוֹ אֶת
הַתְּפִלָּה, אַף בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה, וְזֶה דְּבַר גְּדוֹל מְאֹד,
וְרְאוּי לְהִזְהַר בּוֹ, וְאֵין עֶרְךָ לְדַבֵּר הַזֶּה. וְלִכֵּן רְאֵה,
אֶהוּבִי, בְּנִי, מַה לְּפָנֶיךָ! תְּחִזֵּק אֶת עֲצָמְךָ בְּיִתְרֵי שְׂאֵת
וּבְיִתְרֵי עֵז לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, וְהוּי מִתְּפִלָּל תְּפִלָּתְךָ
בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, שְׂאֵתָה עוֹמֵד לְפָנֶי מֶלֶךְ מַלְכֵי
הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְשׁוֹפֵךְ נַפְשׁוֹ אֵלָיו
יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר בְּזֶה בְּעֲצָמוֹ יֵאִיר עָלֶיךָ מֶלֶךְ הַכְּבוֹד,
כִּי אֵין לְךָ דְּבַר יוֹתֵר גְּדוֹל כְּמוֹ הַתְּפִלָּה, וְעַל-יְדֵי
תְּפִלָּה שְׂהִיא בְּשִׂמְחָה וּבְרִנָּה, הוּא מְבַטֵּל בְּעֲצָמוֹ אֶת
שְׂלִיטַת הַגּוֹיִים, הֵינּוּ תְּאוּתִיהֶם וּמַדּוּתִיהֶם הַרְעוֹת,
כִּי רַק בְּזֶה יוֹשִׁיעַ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל
לְצֵאת מֵעַל גְּלִיּוֹת הַגּוֹיִים, אֲשֶׁרֵי מִי שְׁחָזַק בְּזֶה, וְאִז
טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

ג.

הַנְּבִיא אוֹמֵר (יִשְׁעְיָה כט) "וַיִּסְפוּ עַנּוּיִם בְּהוֹי"ה
 שְׂמִיחָה, וְאֶבְיוֹנֵי אָדָם בְּקִדּוּשׁ יִשְׂרָאֵל יִגִּילוּ"; אֵי
 אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְשְׂמִיחָה, אֲלֵא כְּשֶׁאָדָם הוּא עָנוּ
 בְּתַכְלִית הַעֲנָוָה, שֶׁהוּא בָּטֹל בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי, כִּי
 כָּל זְמַן שֶׁאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא מַשְׁהוּ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא
 נִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ. כִּי בְּאֻמַּת אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת
 בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַּרֵּךְ מְחִיָּה וּמְהֵרָה
 וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמַח, חֵי,
 מְדַבֵּר, הוּא לְבוּשׁ לְגַבֵּי אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּכְכֹל
 שֶׁאָדָם בָּטֹל וּמְבֹטָל יוֹתֵר אֶל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
 אֲזִי מְרַגֵּישׁ שְׂמִיחָה עֲצוּמָה, כִּי אֵינוֹ רוֹאֶה כְּבָר שׁוּם
 דְּבָר רַק אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְאִזּוֹ הוּא שֶׁשׁ
 וְשִׂמְחָה עַל נַעַם חֶלְקוֹ, מֵה שְׁאֵיִן כֵּן אִם נִכְנָסֶת בְּאָדָם
 אִיזוֹ מְחַשְׁבָּה שֶׁל יִשׁוּת אוֹ שֶׁל גְּאוּת, בּוֹדְאֵי עוֹשֶׂה
 צֵל בֵּינוֹ לְבֵינוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְאִזּוֹ הוּא שְׁרוּי בְּעֲצָבוֹת
 וּבְמַרְירוֹת עֲצוּמָה, כִּי אֲצֵלוֹ יִתְבַּרֵּךְ נֶאֱמַר (דְּבָרֵי הַיָּמִים
 א' טז, כג): "עֲזוּ וְחַדְדוּהָ בְּמִקוּמוֹ"; וְלִכֵּן כָּל זְמַן שֶׁאָדָם
 נִמְצָא אֲצֵלוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַל-יְדֵי שֶׁהוּא בָּטֹל וּמְבֹטָל
 בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי, וְנִחְשָׁב בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ לְלֹא כְּלוּם
 כְּתוֹלַעַת הַרוֹחֶשֶׁת עַל הָאָרֶץ, אִזּוֹ יִהְיֶה בְּשְׂמִיחָה

עֲצוּמָה. אָבֵל תִּכְרֹף-וּמָיִד כְּשֶׁנִּכְנַסְתָּ בּוֹ אִיזוֹ יִשׁוּת
וּמְצִיאוֹת, נוֹפְלֹת עָלָיו עֲצָבוֹת וְעֲצָלוּת וְדַכְאוֹן פְּנִימִי,
עַד שֶׁמִּתְרַחֵק לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ. וְלָכֵן כָּל בַּר
יִשְׂרָאֵל רָאוּי לוֹ לְשִׂמְחָה מְאֹד מְאֹד עִם כָּל נִקְדָּה
וְנִקְדָּה טוֹבָה שֵׁשׁ בּוֹ, כִּי כָּל מְצוּהָ וּמְצוּהָ שֶׁבַר
יִשְׂרָאֵל מְקַיֵּם, זֶה הַמְשָׁכַת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ אֵל זֶה
הָעוֹלָם, וְאֶפְלוּ מִי שֶׁכָּבַר גִּכְשָׁל בְּכָל הָעֲבֵרוֹת
שֶׁבְּעוֹלָם, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, עִם כָּל זֹאת אִם מִתְחַזֵּק
לְקַיֵּם אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת
גְּמוּרָה, עַל-יְדֵי-זֶה יוֹסִיף לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
שְׂמִיחָה עַל שְׂמִיחָתוֹ, כְּמֵאמָרָם ז"ל (תְּנַחוּמָא תְּזַרִיעַ):
אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִם אַתֶּם מְשִׁמְרִים אֶת
הַמְצֻוֹת וְתִשְׂמְחוּ בָהֶן, אָנִי מוֹסִיף לָכֶם שְׂמִיחָה,
שֶׁנֶּאמַר: "וַיִּסְפוּ עֲנוּיִם בְּהוֹי"ה שְׂמִיחָה", כִּי אִי
אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְשְׂמִיחָה, אֲלֵא עַל-יְדֵי עֲנוּהָ אֱמֶתִית,
שָׂאוֹ הוּא מְרַגֵּשׁ אֶת אֱמֶתֶת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּכְכֹל
שֶׁאָדָם מְרַגֵּשׁ יוֹתֵר רַחוּק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, וּבְפִרְטוּיֹת
כְּשֶׁבִאֲמַת נֶפֶל כָּבַד בְּעִמְקָא דִּתְהוּמָא רַבָּה, עִם כָּל
זֹאת הוּא מִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְקַיֵּם
אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת גְּמוּרָה,
וְשִׂמְחָה בְּנִקְדָּת יְהוּדוּתוֹ, זֶה יַעֲלֶה אוֹתוֹ אֵל תְּכֵלִית
הָעֲלִיָּה, כִּי עֲנוּהָ וְאֱמוּנָה וְשְׂמִיחָה תְלוּיֹת זוֹ בְּזוֹ, כִּי

מי שפּרַגְיֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ שֶׁהוּא לֹא כְלוּם, וְאֶף-עַל-פִּי-
 כֵן הוּא מֵאֲמִין בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדָיו יִתְבַּרֵךְ
 כָּלֵל, זֶה מְכַנֵּס בּוֹ שְׂמֻחָה עֲצוּמָה. וְלָכֵן, אֶהוּבִי,
 בְּנִי! אֶף שֶׁעָבַר עָלֶיךָ כָּבֵד מֵה שֶׁעָבַר — יְרִידוֹת
 וְנִפְיִלוֹת, קִטְנוֹת וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת, וְנִכְשָׁלְתָּ בְּכֹל מִיְּנֵי
 עֲוֹנוֹת שְׁבָעוֹלָם, עִם כָּל זֹאת רָאָה לְחַזֵּק אֶת עֲצָמְךָ
 בְּיָתֶר שְׂאֵת וּבְיָתֶר עֹז, יִהְיֶה מֵה שֶׁיִּהְיֶה וְיִהְיֶה אִיךָ
 שֶׁיִּהְיֶה, וְתַחֲזִק אֶת עֲצָמְךָ עִם כָּל נִקְדָּה וְנִקְדָּה טוֹבָה
 שֶׁיֵּשׁ לָךְ מִנִּקְדַּת יְהוּדוּתְךָ, כִּי רַק זֶה מֵה שֶׁיִּשְׁאָר
 מִמֶּךָ, וְרַק זֶה מֵה שֶׁיִּצְלִיל אוֹתְךָ מִהַשָּׂאוֹל תַּחֲתִית
 וּמִתַּחֲתָיו, וְיִכְנִיס בְּךָ שְׂמֻחָה עֲצוּמָה. וּבְאַמַּת כָּבֵד
 אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (נִלְקוּט וַיְקָרָא, רַמְזוֹ חֲקִמְזוֹ): אָמַר
 הַנְּבִיא, רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, נָתַתָּ לְעַפְוִ"ם שְׁלוֹהָ, וְלֹא
 קָלְסוּךָ עָלֶיךָ, אַתָּה נוֹתֵן לוֹ בֵּן — אֵינוֹ מוֹהֵלוֹ, אֶלֹא
 מְגַדְּלוֹ לְפִי נְמוּסוֹ, הַגְּדִיל — מוֹלִיכּוֹ לְבֵית אֱלִילִים
 שְׁלוֹ וּמְכַעֲסֶךָ, אַתָּה נוֹתֵן לוֹ בֵּית, הוּא מְעַמִּיד
 בְּתוֹכוֹ אֱלִילִים, אַתָּה מַרְבֶּה לָהֶם יָמִים טוֹבִים,
 אוֹכְלִין וּפּוֹחֲזִין וְנִכְנָסִין לְבֵיתִי תַאטְרָאוֹת וּלְבֵיתִי
 קַרְקָסָאוֹת, וּמְכַעֲסִים אוֹתְךָ בְּדַבְרֵיהֶם וּבְמַעֲשֵׂיהֶם,
 הוּי יִסְפָּת לַגּוֹי שְׂמָא קָרְאַךָ ה' וְנִכְבְּדָתָּ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל
 יִסְפָּת וְנִכְבְּדָתָּ, אַתָּה נוֹתֵן לוֹ בֵּן — הוּא מוֹהֵלוֹ
 לְשִׁמוּנָה יָמִים, אִם הוּא בְּכוֹר — פּוֹדֶהוּ לְשָׁלְשִׁים

יום, הגדיל — מוליכו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ומברך בכל יום "ברכו את הוי"ה המברך", אפה נותן לו בית, הוא קובע בו מזוזה, נג — הוא עושה לו מעקה, אפה נותן להם ימים טובים, הם אוכלים ושותים ושמחים, ונכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ומרבים בתפלה ומרבין בקרבנות ומרבין במוספין וכו', ראה כמה ישראל מחבבין את המצוות, כמה הם מוציאים הוצאות כדי לשמחן. אמר הקדוש-ברוך-הוא: אתם משמחין עם המצוות, אני מוסיף לכם שמחה, שנאמר: "ויספו ענוים בהוי"ה שמחה"; רואים מכל זה איך כל בר ישראל הוא מאד חשוב אצלו יתברך, אפלו שהוא כמות שהוא. וזה עקר השמחה, שכל בר ישראל צריך לשמח מאד בשמחת יהדותו, כי זה סופו ותכליתו הנצחי. ואמר חכמינו הקדושים (ילקוט משלי, רמז תתקלה): "ולענוים יתן חן", אלו ישראל שהם עניים ביניהם, ומהלכים בענוה בתוכם, וסובלים עלם עליהם, כדי לקדש שמו של הקדוש-ברוך-הוא, שעתידי הקדוש-ברוך-הוא לחון עליהם לעשות דין בהם, כמה דתימא (ישעיה ל'): "ולכן יחפה הוי"ה לרחמכם", ואומר (שם כט): "ויספו ענוים בהוי"ה שמחה".

ולכן, אהובי, בני! ראה לקחת את עצמך
 בידים, ואל תסתכל על כל מה שעבר עליך עד
 עכשו, אלא תעשה התחלה חדשה בכל פעם,
 והעקר להיות בשמחה, כי השמחה היא היסוד
 בחיים, ואם תמיד תמסר את נפשך להיות בשמחה,
 אזי תגאל מכל צרותיך שלך, כי "השמחה היא
 הגאולה"; ורואים שבני-אדם ממשיכים על עצמם
 את הגלות בידים, על-ידי העצבות והעצלות
 שמסבבת אותם. ויש בני-אדם שהם כל-כך עצובים
 על לא דבר, וסתם נופלת עליהם עצבות, והם
 בעצמם אינם יודעים למה, ובאמת כל העצבות
 שנופלת על האדם, זה רק מחמת החטאים. כי
 כשאדם חוטא, בר מינן, הוא בורא קלפות
 ומשחיתים, אשר הם מסבבים אותו, ומכניסים אותו
 בדכאון עצום, ואינו יכול להשתחרר מזה. ולכן
 צריכים להכריח את עצמו להיות רק בשמחה. ואף
 שאין זה כל-כך קל, כי טבע של אדם שנמשך אחר
 עצבות, וכל אחד מתחיל לחשב — מה עבר עלי
 ואיך עבר עלי, וזה מדכא אותו. ולכן תמסר את
 נפשך להיות בשמחה, אשר זו העבודה הכי קשה,
 כי טבע של אדם ובפרט מי שחטא, שתמיד יפל
 בעצבות ובמרירות ובדאגות, ורבנו ז"ל אמר (ספר-

הַמְדוּת, אוֹת עֲצוּבוֹת, סִימָן א'): מִי שֶׁלֹּא תִקֵּן חֲטָאת
 נְעוּרִים, עַל-יְדֵי-זֶה בָּאִים לוֹ דְּאָגוֹת; מַה זֶה חֲטָאת
 נְעוּרִים? כְּשֶׁאָדָם הָיָה צָעִיר קִלְקַל בְּבְרִיתוֹ וְכוּ',
 וּבְרָגַע שֶׁאָדָם מְקִלְקַל אֶת בְּרִיתוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן,
 וּבְפֶרֶט בַּחֲטָא הַמְגִנָּה שֶׁל הוֹצָאת זֶרַע לְבִטּוּלָה,
 עַל-יְדֵי-זֶה הוּא בּוֹרָא קְלָפוֹת וּמְשַׁחֲתִים, שֶׁהֵם רָצִים
 אַחֲרָיו, וְרוֹצִים רַק לְדַכֵּא אוֹתוֹ בְּדַכָּאוֹן פְּנִימִי. וְלִכֵּן
 תִּקַּח אֶת עֲצֻמָּךְ בְּיַדְיָךְ וְתַהֲיֶיהָ בְּשִׂמְחָה, וְאִז תִּרְאֶה
 שֶׁכָּל הַחַיִּים שֶׁלְּךָ יִהְיוּ כְּכֹר חַיִּים אַחֲרֵים לְגַמְרִי, כִּי
 "הַשְּׂמִיחָה הִיא הַגְּאֻלָּה", וּמַה שֶׁכָּל-כֶּף מִפְּחִידִים
 אוֹתָךְ מִיּוֹם הַמִּיתָה, אֵל תִּשִּׂים לֵב לָזֶה, אֲדִרְבֶּה זֶה
 צָרִיךְ לְקָרֵב אוֹתָךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 כִּי סוּף כָּל סוּף אֲנַחְנוּ חוֹזְרִים אֵלָיו, כִּי אֵין לָנוּ שׁוֹם
 מְקוֹם הַיְכָן לְלָכֵת רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (קִהְלֵת רַבָּה, פָּרָשָׁה ז', סִימָן ה'): "טוֹב לְלָכֵת
 אֶל בֵּית הָאֵבֶל מִלְּלָכֵת אֶל בֵּית הַמְּשֻׁתָּה", לָמָּה?
 שֶׁלֵּב חֲכָמִים בְּבֵית אֵבֶל, שֶׁכָּל מִי שֶׁמֵּת אֵבֶל,
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁמְחוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָּה כט):
 "וַיִּסְפוּ עַנּוּיִם בְּהוֹי" הַשְּׂמִיחָה"; אֲשֶׁרִי הָאָדָם שֶׁתָּמִיד
 מִסְתַּכֵּל רַק עַל תְּכֵלִיתוֹ הַנְּצַחִית, וְהוּא רָץ רַק אֵלָיו
 יִתְבָּרֵךְ, וּמְשַׁתְּדֵל בְּכָל מִינֵי אַפְגִּים שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת
 בְּשִׂמְחָה, וּמְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר

אִישׁ אֶל רַעְהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, אֲשֶׁר אֵין עוֹד דְּבַר
 יוֹתֵר חָשׁוּב מִזֶּה בְּחַיֵּי הָאָדָם; כִּי כְּשֶׁאָדָם בְּשִׂמְחָה,
 אֵזִי נִתְרַחֵב לְבוֹ מְאֹד, וְהוּא מְאֲמִין בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ
 הוּא, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מִחַיָּה וּמְהֵרָה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל
 הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִפְתָּח לוֹ לְבוֹ, וּמִתְחִיל
 לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲשֶׁר זֶה הַשְּׂלֵמוֹת
 שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ אֵלָיָהּ בְּזֶה הָעוֹלָם, לְהִיּוֹת כָּל-כָּף
 דְּבוּק בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא בְּאֵמוּנָה פְּשׁוּטָה, עַד
 שְׂמֵתֻקָּף הָאֵמוּנָה וְהִדְבַּקוֹת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא יִהְיֶה
 בְּשִׂמְחָה וַיִּדְבַר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שְׁזֶה מָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּעֵת
 הַגְּאֵלָה (צְפַנְיָה ג'): "כִּי אֲזִ אָהֶפֶךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה
 בְּרוּרָה לְקֹרָא כָּלִם בְּשֵׁם הַיְיָ", לְעַבְדוֹ שְׂכָם אֶחָד";
 וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ תְּהִלִּים סו'): "לְעַבְדוֹ
 שְׂכָם אֶחָד", מַהִי עֲבוּדָתוֹ? תְּפִלָּה. וְכֵן מֹשֶׁה אָמַר
 (דְּבָרִים יא): "וְהָיָה אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹתַי",
 "וְלְעַבְדוֹ" — מָה הִיא עֲבוּדָה שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם
 הַזֶּה? זֶה תְּפִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ק): "עַבְדוֹ אֶת הַיְיָ" הַ
 בְּשִׂמְחָה". וְאָמַר (שֵׁם צה): "לְכוּ גִרְנָנָה לְהַיְיָ" הַ
 גְּרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ". אֲשֶׁרִי מִי שֶׁחֲזַק בְּזֶה, וְאֵז טוֹב
 לוֹ בְּזֶה וּבְבֹא כָּל הַיָּמִים.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!